

Tekenen in de Tijd 96

23-29 mei 2021

Het Pinksterverhaal verloopt stormachtig. De heilige Geest spreekt sinds Pinksteren echter vooral in ons onderlinge overleg, schrijft Gerard Timoner, Magister van de dominicanenorde. Erik Borgman legt uit hoe dominicanen steeds proberen deze Geest ruimte te geven.

Op Pinksteren 1220 en 1221 hield de toen nog jonge dominicanenorde de eerste generaal kapittels onder voorzitterschap van Dominicus zelf. Dominicus zou op 6 augustus 1221 sterven, dus dit jaar herdenken wij zijn achthonderdste sterfdag. De Filippino Gerard Timoner, de algemeen overste van de dominicanenorde – in de dominicaanse familie Magister genoemd – zond een brief ter gedachtenis aan de eerste kapittels. De Engelse tekst van deze brief is hier te vinden:

<https://www.op.org/letter-of-the-master-of-the-order-8th-centenary-of-the-firs-general-chapters/>.

Het was niet toevallig dat de eerste kapittels met Pinksteren plaatsvonden. Zij waren een belijdenis van de aanwezigheid van de heilige Geest in de mensengeschiedenis. Dominicus wilde niet dat één persoon de richting van de door hem begonnen gemeenschap zou bepalen, ook niet hijzelf. De gemeenschap moest al zoekend steeds opnieuw haar eigen spoor vinden en het kapittel is de gestalte die dit zoekend vinden heeft aangenomen. De dominicanenorde houdt nog altijd elke drie jaar een generaal – dat wil zeggen: algemeen – kapittel met vertegenwoordigers van over de hele wereld. Eens in de drie kapittels, dat wil dus zeggen eens in de negen jaar, wordt een nieuwe Magister gekozen. Kapittels zijn allereerst bedoeld om gezamenlijk de stand van zaken te bespreken en te achterhalen wat vandaag de dag de dominicaanse zending is en hoe het dominicaanse leven daarom vorm moet krijgen.

Broeder Gerard brengt in zijn brief het kapittel in verband met het inderdaad opmerkelijke zinnetje in de Handelingen van de apostelen: ‘De heilige Geest en wij hebben besloten ...’ (Handelingen 15,28). Waar de apostelen als zij na Jezus’ dood een opvolger voor Judas zoeken nog het lot laten beslissen (Handelingen 1,26) – de Magister verzucht dat hij soms wel zou willen ook op deze manier moeilijke vragen op te kunnen lossen – leidt Gods Geest ze na Pinksteren via hun verstandig overleg. Dominicus, die wilde dat zijn orde in het spoor van de apostelen zou preken, zag dit scherp en stelde daarom overleg in zijn orde op alle niveaus centraal. Er zijn daarom kapittels om dominicaanse huizen en kloosters te besturen, er zijn kapittels om dominicaanse provincies te besturen en er zijn dus generale kapittels. Zo vormen de dominicanen een wereldwijde ‘geordende gemeenschap’ en geeft de orde gestalte aan de aloude regel dat wat ieder aangaat, ook door ieder besproken moet worden, zonder dat zij overigens een democratie is in de moderne zin van het woord.

De kapittelstructuur is er om het mogelijk te maken dat bij het zoeken naar toekomst een veelheid van stemmen een veelheid aan gezichtspunten naar voren kan brengen. Dat weerspiegelt de brief van Magister Gerard. Hij laat ook zijn drie directe voorgangers hun eigen visie op de betekenis van het generaal kapittel formuleren.

De Engelse dominicaan Timothy Radcliffe, Magister van 1992 tot 2001, benadrukt dat de overleggen op kapittels niet bedoeld zijn als debatten, maar als pogingen in overleg te zoeken naar gemeenschap en een consensus te vinden over de waarheid, te midden van alle tegenstellingen en verschillen van inzicht. Daarom zijn kapittels,

zoals hij het uitdrukt, zelf een vorm van verkondiging in een wereld die gefragmenteerd en verdeeld is door een groeiend onderling onbegrip dat wordt gevoed door de ongenueanceerde communicatie van de sociale media, en een verschrompeling van de bekommernis om de waarheid. De Argentijn Carlos Azpiroz Costa, Magister van 2001-2010, legt uit dat de kapittels niet bedoeld zijn om op eigen kracht plannen te maken die vervolgens moeten worden geïmplementeerd, maar om de gehoorzaamheid aan het evangelie en Gods aanwezigheid in de geschiedenis vorm te geven. Van de Fransman Bruno Cadoré, Magister van 2010-2019, stamt wat mij betreft het mooiste stukje uit de brief. Hij legt uit dat het kapittel laat zien dat de dominicaanse gemeenschap in haar verkondiging

geen bataljon [vormt] van zaaiers die efficiënt streven naar resultaat, maar veeleer een broeze broederschap [is] van rondtrekkende oogsters die de wereld intrekken op zoek naar de sporen van de Geest, in de overtuiging dat zij in staat zullen zijn die te vinden zolang zij hun broederschap voortdurend uitbreiden tot hen met wie zij de kans krijgen om het mysterie van [Gods] vriendschap voor allen te ontdekken.

Als we broederschap uitbreiden met zusterschap geldt dit voor de hele kerk. De dominicanenorde is volgens broeder Bruno geroepen om te getuigen van het avontuur van deze manier van kerkzijn. Dat is de grondslag van ons Huis van Dominicus.

Broeder Gerard zelf onderstreept tot slot dat in de dominicaanse gemeenschap verbondenheid tot stand komt door de gemeenschappelijke gerichtheid op God en de zending door God. Deze gerichtheid en deze zending houden dominicaanse mensen samen bij al hun verschillen in culturele achtergrond en taal, in theologische opvatting en religieus ideaal, in gaven en talenten, in karakter en temperament. Broeder Gerard heeft al vaker aangegeven dat de orde een voorbeeldfunctie kan hebben in het zoeken naar een kerk die getekend is door synodaliteit, zoals paus Franciscus het steeds noemt. Ik denk dat hij daar gelijk in heeft. Maar ik denk dat hij vooral gelijk heeft als hij beklemtoont dat het daarvoor nodig is dat gelovigen samen op weg zijn in de zoektocht naar God en het preken van het evangelie dat Gods rijk nabij is. Laten we deze Pinksteren, achthonderd jaar na de eerste dominicaanse kapittels, bidden dat de Geest de kerk, dat de Geest ons daartoe mag inspireren.

Erik Borgman, lekendominicaan
voorzitter van de programmaraad van het Huis van Dominicus